

Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Editör: Cengiz ŞAHİN

3. Baskı

Editör: Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

ISBN 978-605-318-012-8

DOI 10.14527/9786053180128

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ocak 2015, Ankara

3. Baskı: Eylül 2019, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1

İskitler/ANKARA

Tel: 0312-3411020

Faks: 0312-3413050

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR), esas itibariyle 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında Amerikan toplumunda doğup şekil almış uygulamalı bir bilim dalıdır. Türk eğitim sistemine 1950’li yıllarda girmiştir. Dünyada ve ülkemizde meydana gelen politik, ekonomik, toplumsal ve teknolojik değişimler diğer alanlarda olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik alanında da başlangıcından bugüne pek çok değişimi beraberinde getirmiştir. Ayrıca bu değişimin gelecekte, her zaman olduğundan daha da hızlı bir seyir izleyeceği tahmin edilmektedir. Tüm bu gelişmeler kişilerin psikolojik danışma ve rehberliğe daha fazla ihtiyaçları olduğunu göstermektedir.

On bir bölümden oluşan bu kitapta, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeler yalın, anlaşılabilir ve uygulanabilir bir içerik ve dille okura sunulmuştur. Kitabımız, farklı üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik derslerini yürüten öğretim üyelerinin ortak çalışmasının ürünüdür. Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde okuyan öğretmen ve psikolojik danışman adaylarının teorik ve uygulamaya yönelik gereksinimlerini karşılamak amacıyla “ders kitabı” olarak hazırlanmıştır. Aynı zamanda okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve liselerde eğitim gören öğrencilerin kişisel, eğitsel ve mesleki gelişimine yardımcı olabileceği düşüncesiyle psikolojik danışman ve öğretmenlerimiz için “kaynak kitap” olarak da düzenlenmiştir.

Kitabın ortaya çıkmasında bizi her zaman motive eden ve cesaret veren Pegem Akademi Yayıncılık sahibi Servet Sarıkaya ve çalışanlarına, ilgili bölümleri okuyarak gözden geçiren Türkçe eğitimi öğretim üyesi Abdülkerim Karadeniz’e içtenlikle teşekkür ederim.

Kitabımızla ilgili görüş, öneri ve eleştirileriniz kitabın daha da geliştirilebilmesi açısından yararlı olacaktır. Bu kitabın hedef kitlesi olan bütün öğretmen, psikolojik danışman ve öğrencilere yararlı olacağını ümit ediyoruz. Saygılarımla...

Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

Editör: Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

1. BÖLÜM: Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Dr. Öğr. Üyesi Leyla ERCAN, Gazi Üniversitesi

Psik.Dan. Süheyla ŞAHİN, Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü

2. BÖLÜM: Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah SÜRÜCÜ, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi

3. BÖLÜM: Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri

Prof. Dr. Mücahit DİLEKMEN, Atatürk Üniversitesi

4. BÖLÜM: Eğitsel-(Akademik) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Doç. Dr. Yüksel EROĞLU, Bayburt Üniversitesi

5. BÖLÜM: Mesleki-(Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

6. BÖLÜM: Kişisel-(Sosyal) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Prof. Dr. Ali ERYILMAZ, Yıldız Teknik Üniversitesi

7. BÖLÜM: Bireyi Tanıma Teknikleri

Doç. Dr. Birol ALVER, Kırıkkale Üniversitesi

8. BÖLÜM: Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Program Geliştirme

Prof. Dr. Yasemin YAVUZER, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Doç. Dr. Güneş SALI, Yozgat Bozok Üniversitesi

9. BÖLÜM: Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servislerinin Yapısı, İşlevleri ve Meslek Etiği

Dr. Öğr. Üyesi Davut AYDIN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

10. BÖLÜM: Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Trabzon Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Serkan Volkan SARI, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

11. BÖLÜM: Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Bugünü ve Geleceği

Prof. Dr. Zeynep KARATAŞ, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
-------------	-----

1. BÖLÜM

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Giriş.....	3
Çağdaş anlayışa göre eğitim	3
Çağdaş eğitimde öğrenci kişilik hizmetlerinin yeri.....	6
Psikolojik danışma ve rehberliğin anlamı	9
Rehberlik ne değildir?	11
Öğretim, psikolojik danışma ve rehberlik ilişkisi.....	12
Rehberliğin amacı.....	13
Psikolojik danışma ve rehberliğin ilkeleri	16
Psikolojik danışma ve rehberliğin gelişimi etkileyen faktörler.....	20
Psikolojik danışma ve rehberliğin tarihsel gelişimi	23
Psikolojik danışma ve rehberliğin Amerika'da gelişimi.....	23
Psikolojik danışma ve rehberliğin Avrupa'da gelişimi	25
Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gelişimi.....	26
Özet	33
Kaynaklar.....	35

2. BÖLÜM

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri

Giriş.....	37
Hizmet alanlarına göre psikolojik danışma ve rehberlik	38
Eğitim alanında psikolojik danışma ve rehberlik	38
Sağlık alanında psikolojik danışma ve rehberlik.....	39
Sosyal yardım alanında psikolojik danışma ve rehberlik.....	39
Endüstri alanında psikolojik danışma ve rehberlik	40
Problem alanlarına göre psikolojik danışma ve rehberlik.....	41
Mesleki psikolojik danışma ve rehberlik.....	41
Eğitsel psikolojik danışma ve rehberlik.....	43
Kişisel psikolojik danışma ve rehberlik.....	45

Öğretim basamaklarına göre psikolojik danışma ve rehberlik.....	47
Okul öncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik	47
İlköğretim kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik	49
Ortaöğretim kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik.....	50
Yükseköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik.....	51
Temel işlevlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik	53
Uyum sağlayıcı psikolojik danışma ve rehberlik.....	53
Yöneltici psikolojik danışma ve rehberlik	54
Ayarlayıcı psikolojik danışma ve rehberlik.....	55
Geliştirici psikolojik danışma ve rehberlik	56
Önleyici psikolojik danışma ve rehberlik	56
Tamamlayıcı psikolojik danışma ve rehberlik.....	58
Çağdaş eğitimde gelişimsel rehberlik yaklaşımı.....	59
Birey sayısına göre psikolojik danışma ve rehberlik	61
Bireysel psikolojik danışma ve rehberlik.....	61
Grupla psikolojik danışma ve rehberlik	62
Özet	63
Kaynaklar.....	64

3. BÖLÜM

Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri

Giriş.....	67
Okulöncesi eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri	70
İlköğretim (ilkokul ve ortaokul) kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri.....	74
Ortaöğretim (lise ve dengi) kurumlarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri.....	76
Yükseköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri	77
Psikolojik danışma ve rehberlik hizmet alanları – servisler	79
Doğrudan hizmetler	79
Oryantasyon	79
Psikolojik danışma	80
Bireyi tanıma	81
Bilgi toplama ve bilgilendirme	82
Yöneltme ve yerleştirme	82
İzleme	84

Dolaylı hizmetler.....	84
Program ve plan hazırlama.....	84
Konsültasyon (Müşavirlik).....	85
Velilere yönelik hizmetler.....	86
Çevre ile ilişkiler.....	87
Araştırma ve değerlendirme.....	88
Sevk işlemleri.....	88
Özet.....	89
Kaynaklar.....	89

4. BÖLÜM

Eğitsel-(Akademik) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Giriş.....	93
Eğitsel rehberliğin tanımı.....	93
Eğitsel rehberliğin amacı.....	95
Eğitsel rehberliğin ilkeleri.....	96
Eğitsel rehberlik hizmetleri ve uygulamalar.....	97
Okula ve yakın çevreye alışmayı/uyumu sağlama.....	99
Üst öğrenim kurumlarını tanıtmaya.....	102
Verimli ders çalışma alışkanlıklarını kazandırma.....	104
Çalışma ortamını düzenleme.....	105
Zamanı verimli kullanma becerileri.....	106
Etkin dinleme becerileri.....	107
Hızlı ve etkili okuma becerileri.....	110
Ders çalışmaya güdülenme becerileri.....	111
Ödev hazırlama ve sınava hazırlanma.....	113
Kütüphaneden yararlanma.....	113
Sınav kaygısıyla baş etme becerileri kazandırma.....	113
Sınav kaygısının boyutları.....	114
Sınav kaygısının nedenleri.....	114
Sınav kaygısının belirtileri.....	115
Öğrenme stillerini belirleme.....	117
Rehber öğretmen/psikolojik danışman ve öğretmenlerin sorumlulukları.....	118
Özet.....	122
Kaynaklar.....	123

5. BÖLÜM

Mesleki-(Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Giriş.....	129
Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik İle İlgili Temel Kavramlar	129
Meslek.....	130
Meslek seçimi.....	130
Çalışma	130
İş	130
Serbest Zaman	130
Kariyer	131
Kariyer Gelişimi	131
Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı.....	131
Meslek- (Kariyer) Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler	131
1. Psikolojik Faktörler.....	132
2. Sosyolojik Faktörler	132
3. Cinsiyet.....	133
4. Ekonomik ve Politik Faktörler.....	133
Okullarda Öğretim Basamaklarına Göre Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri	133
a) Okulöncesi Eğitim Döneminde Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri	133
b) İlkokul Döneminde Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri.....	134
c) Ortaokulda Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri	135
d) Ortaöğretim/Lise Döneminde Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri.....	136
e) Yükseköğretimde Mesleki- (Kariyer) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri	137
Meslek- (Kariyer) Psikolojik Danışmanlığı Kuramları	137
Psikoanalitik Kuram	141
Roe'nun İhtiyaç Kuramı	141
Gelişim Kuramı	142
Yaşam Boyu Yaşam Alanı Kuramı.....	143
Öğrenme Kuramı	144
Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı.....	144
Bilgi İşleme Yaklaşımı.....	145
Özet	146
Kaynakça.....	146

6. BÖLÜM

Kişisel-(Sosyal) Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Giriş.....	151
Kişisel-(sosyal) rehberliğin tanımı ve amacı.....	152
Eğitimde kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri.....	153
Psikolojik danışma süreci.....	156
Psikolojik danışmanın tanımlanması.....	156
Psikolojik danışmanın temel öğeleri.....	158
Psikolojik danışma kuramları.....	164
Birey merkezli psikolojik danışma kuramı.....	164
Davranışçı psikolojik danışma kuramı.....	165
Bilişsel psikolojik danışma kuramı.....	165
Akılcı duygusal psikolojik danışma kuramı.....	165
Psikanalitik psikolojik danışma kuramı.....	166
Varoluşçu psikolojik danışma kuramı.....	166
Gestalt psikolojik danışma kuramı.....	167
Gerçeklik psikolojik danışma kuramı.....	167
Feminist psikolojik danışma kuramı.....	168
Öyküsel psikolojik danışma kuramı.....	168
Pozitif psikolojik danışma kuramı.....	168
Gelişimsel psikolojik danışma yardım modeli.....	169
Kişisel rehberlikte rehber öğretmen/psikolojik danışman ve öğretmenlerin sorumlulukları.....	173
Özet.....	177
Kaynaklar.....	178

7. BÖLÜM

Bireyi Tanıma Teknikleri

Giriş.....	183
Bireyi tanımanın amacı.....	184
Genel bireyi tanıma modeli.....	185
Bireyi tanımada izlenmesi gereken temel ilkeler.....	188
Öğrencilerin tanınması gereken özellikleri.....	189
Sağlık.....	189
Yetenekler.....	189

İlgiler.....	189
Akademik başarı.....	189
Kişilik.....	190
Benlik tasarımı.....	190
Çevre.....	190
Bireyi tanıma tekniklerinin sınıflandırılması	190
Test teknikleri	192
Yetenek testleri	193
Başarı testleri	193
İlgi envanterleri	197
Kişilik testleri.....	198
Tutum ölçekleri	199
Test dışı teknikler	200
Gözleme dayalı teknikler	200
Gözlem	200
Gözlem listeleri.....	202
Vaka kaydı /anekdot(olay yazımı)	203
Özellik kayıt çizelgeleri.....	204
Dereceleme ölçekleri	205
Kendini anlatmaya dayalı teknikler	208
Görüşme (mülakat)	208
Otobiyografi.....	209
Problem tarama listesi	211
Anket	213
Kime göre ben neyim	214
Zaman cetveli	215
Arzu listesi	216
Başkalarının Görüşlerine Dayalı Teknikler	216
Sosyometri	216
Kimdir bu (bil-kim) tekniği.....	219
Sosyal uzaklık ölçeği.....	221
Etkinliğe Dayalı Teknikler.....	222
Sosyodrama (toplumsal oyun)	222
Psikodrama (ruhsal oyun)	223
Oyun terapisi	223
Diğer Teknikler.....	223

Bibliyoterapi.....	223
Ev ziyaretleri	224
Vak'a incelemesi	224
Vak'a konferansı	225
Veli görüşmesi/veli toplantısı/veli konferansı	225
Öğrenci tanıma fişi	225
Toplu dosya/öğrenci gelişim dosyası.....	226
Özet	230
Kaynaklar.....	231

8. BÖLÜM

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Program Geliştirme

Giriş.....	235
Psikolojik danışma ve rehberlikte dört yaklaşım	236
Gelişimsel PDR yaklaşımı	237
Gelişimsel PDR yaklaşımının ilkeleri	238
Kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programları (KGRP).....	241
Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik modelinin temel ilkeleri.....	243
Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik modelinin unsurları.....	244
İçerik	245
Program yapısı ve süreç.....	247
Kaynaklar	250
Okul psikolojik danışma ve rehberlik programının hazırlanması.....	250
Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının uygulanması	260
Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının değerlendirilmesi	260
Özet	263
Kaynaklar.....	263

9. BÖLÜM

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Meslek Etiği, Örgüt ve Personel

Giriş.....	267
Etik ve Meslek Etiği.....	267
Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Temel İlkeleri	270

Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Etik Standartları	271
Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servislerinin Yapısı, İşlevleri	276
e-Rehberlik Modülü	278
Özet	279
Kaynaklar.....	279

10. BÖLÜM

Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Giriş.....	283
Özel eğitimle ilgili temel kavramlar	283
Özel eğitimin tanımı	284
Özel eğitimin amacı	285
Özel eğitimin temel ilkeleri	285
Özel eğitime muhtaç çocukların tanınması.....	286
Engelliliğin nedenleri ve sınıflandırılması	287
Zihinsel gelişim yönünden özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar	287
Zihinsel engelli çocuklar	287
Üstün yetenekli çocuklar.....	290
Fiziksel gelişim yönünden özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklar	292
İşitme engelli çocuklar	292
Görme engelli çocuklar	294
Ortopedik engelli çocuklar	295
Konuşma engelli çocuklar.....	296
Davranış bozukluğu olan çocuklar	298
Öğrenme güçlüğü olan çocuklar	299
Otistik spektrum bozukluğu olan çocuklar	300
Eğitimde kaynaştırma çalışmaları	301
Psikolojik danışma ve rehberliğin özel eğitim içindeki yeri	303
Öğretmenlerin ve psikolojik danışmanların sorumlulukları	304
Özet	306
Kaynaklar.....	307

11. BÖLÜM

Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Bugünü ve Geleceği

Giriş	311
Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinin bugünü, alanla ilgili sorunlar ve öneriler	311
Türk PDR Derneği hakkında güncel bilgiler	311
Yıllara Göre PDR anabilim dalı başkanları toplantıları ve ana temaları.....	312
Günümüzde PDR alanı ve alanla ilgili temel sorunlar	315
İsdihtam sorunu.....	316
Bölüm olamama sorunu	318
Okul psikolojik danışmanlığı	322
Kariyer psikolojik danışmanlığı	323
Evlilik, eş ve aile psikolojik danışmanlığı	323
Gerontoloji psikolojik danışmanlığı	324
Ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı.....	324
Rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı	325
Akreditasyon sorunu	325
Unvan sorunu	326
Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinin geleceği ile ilgili öneriler	327
Özet	328
Kaynaklar.....	329

1. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ EĞİTİMDE ÖĞRENCİ KİŞİLİK HİZMETLERİ PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Dr. Öğr. Üyesi Leyla ERCAN*

Psik. Dan. Süheyla ŞAHİN**

Giriş

Çağdaş anlayışa göre eğitim

Çağdaş eğitimde öğrenci kişilik hizmetlerinin yeri

Psikolojik danışma ve rehberliğin anlamı

Rehberlik ne değildir?

Öğretim, psikolojik danışma ve rehberlik ilişkisi

Rehberliğin amacı

Psikolojik danışma ve rehberliğin ilkeleri

Psikolojik danışma ve rehberliğin gelişimi etkileyen faktörler

Psikolojik danışma ve rehberliğin tarihsel gelişimi

Psikolojik danışma ve rehberliğin Amerika'da gelişimi

Psikolojik danışma ve rehberliğin Avrupa'da gelişimi

Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gelişimi

Özet

Kaynaklar

* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğretim üyesi. Almanya Essen Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri lisans ve yüksek lisans, Gazi Üniversitesi'nde PDR alanında doktora yaptı. leyla62@gmail.com

** Psikolojik danışman. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyinde psikolojik danışmanlık yaptı. Halen MEB'e bağlı bir okulda psikolojik danışman/rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır. suheyla40@mynet.com

Öğrenme Çıktıları

:

Bu bölümü çalıştıktan sonra;

- ✓ Çağdaş eğitimde öğrenci kişilik hizmetlerinin yerini kavrayabilecek,
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberliğin anlamı, amacı ve ilkelerini açıklayabilecek,
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitim arasındaki ilişkiyi görebilecek,
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlik anlayışındaki değişme ve gelişmeleri kavrayabilecek,
- ✓ Psikolojik danışma ve rehberlikte yanlış anlayışları bilecek,
- ✓ Dünyada ve Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberliğin tarihsel gelişimini öğreneceksiniz.

Başlamadan Düşünelim

:

- Psikolojik danışma ve rehberliği geleneksel ve çağdaş eğitimin neresinde görüyorsunuz?
- Rehberlik denilince ne anlıyoruz?
- Rehberlikte yanlış anlayışlar nelerdir?
- Rehberliğin amaçları neler olabilir?
- Psikolojik danışma ve rehberlik ile öğretim arasında nasıl bir ilişki olabilir?
- Rehberliği ortaya çıkaran nedenler nelerdir?
- Rehberliğin Amerika’da, Avrupa’da ve ülkemizdeki gelişimi nasıl olmuştur?

Giriş

İnsan varolduğu günden beri kendini anlama ihtiyacı içinde olmuştur. Bu ihtiyaçtan hareketle kendisini ve evreni anlamaya çalışmış, bunlar arasında ilişkiler kurma çabası içine girmiştir. Eğitim de bu çabalar sonucu elde edinilen bilgilerin yeni kuşaklara aktarılması çabası olarak ortaya çıkmıştır.

Geleneksel eğitim anlayışı bireyin tüm yönleri ile gelişimini sağlama konusunda sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Çağdaş eğitim anlayışı ile ise öğrenciyi merkeze alan, öğrenmeyi öğrenen, düşünen, yorumlayan, araştıran, inceleyen, irdeleyen, sorgulayan, problem çözen, neyi, niçin ve nasıl öğrendiğini bilen, kendisine, ailesine ve insanlığa yararı dokunan, üretken bireyler yetiştirmek amaçlanmış ve bireyin bir bütün olarak gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır.

Tüm bu anlayış ve beklentilerdeki değişimler eğitimde *yönetim ve öğretim* gibi iki temel boyuta bir yenisinin eklenmesine yol açmıştır. O boyut öğrencilerin kişisel gelişim ihtiyaçlarını karşılamaya dönük hizmetler bütünü olan **öğrenci kişilik hizmetleri**dir. Bu hizmet içerisinde yer alan ve ülkemizde okul sistemi içerisinde en etkin işlev gören ise *psikolojik danışma ve rehberlik* hizmetleridir.

Çağdaş Anlayışa Göre Eğitim

Eğitim, bireyin yaşamının önemli bir bölümünü kapsayan, çok yönlü bir süreçtir. Eğitim sürecinde, çeşitli bilgi ve becerilerin kazanılmasının yanı sıra, olumlu tutum ve davranışların, farklı bakış açılarının, yaratıcılığın, düşünme yeteneğinin geliştirilmesi de önem taşıyan unsurlardır. Bireylerin çağdaş bir anlayışla eğitilmesi ve öğrenmenin yaşam boyu olduğu ilkesinin benimsenmesi, tüm toplumun uyum içinde gelişimini sürdürmesi için ön koşuldur¹.

Eğitim kavramına birçok perspektiften bakılabilir ve çok çeşitli tanımlar verilebilir. İlkel ve gelişmekte olan toplumlarda toplumun birikmiş bilgisinin aktarımı olarak değerlendirilirken, gelişmiş toplumlarda ise birikmiş bilgilerin yıllar süren biçimlendirilmiş ve uzmanlık alanlarına bölünmüş olarak yeni nesile aktarılması olarak ele alınabilir². Yirminci yüzyılın başlangıcındaki geleneksel eğitim programları bireyin değişen *ihtiyaçlarını* karşılamada yetersiz kalmıştır. Özellikle sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, bilim alanındaki buluşlar, demokratik düşünce ve insan haklarındaki gelişmeler eğitimin amaç ve işlevi yönünden değişmesine neden olmuş, geleneksel eğitimin yerini çağdaş eğitim almıştır.

1 Bozkurt, T. (2009). Öğrenme ve Öğrenme Bozuklukları. II. Eğitim Psikolojisi Sempozyumu. İstanbul Kültür Üniversitesi, 18-19 Nisan 2009.

2 Çelen, T. (2009). Çağdaş Eğitim ve Sorunları. II. Eğitim psikolojisi sempozyumu. İstanbul Kültür Üniversitesi, 18-19 Nisan 2009.